

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 80 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 » — »

Negyedévre . . . 1 » 50 »

Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 » — »

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 » — »

Negyedévre . . . 2 » 50 »

Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

A nagyváradai katolikus kör és a „Nagyvárad“.

A helybeli »Nagyvárad«-ban valami névtelen óriás neki ront Palotay László apátkanonok megválasztott elnöknek, a nagyváradai katolikus kör megalakulása-kor mondott beszédeért.

Erre a támadásra tegnapi vezérczikünk után is jónak látjuk ezt az egyidejűleg érkezett másik hozzászólást is közölni.

Először is jegyezze meg az a névtelen hős, aki a *magyar államhatalom* fenyegetését is megvillantatja, különben *sem nem örvendő, sem nem aggódó* szive daczára, hogy a magyar alkotmányosság a politikai köröket is megengedi, tehát a nagyváradai katolikusok, ha akarnának, *politikai kört is alakíthatnának*. De legalább ez idő szerint, tudtunkkal politikai kört alakítani nem akarnak; mert a politika szétválaszt, ők pedig azt keresik ami egyesít, összetart; és amit alakítottak, annak alapszabály szerinti célját:

„Nagyvárad városban és vidékén lakó katolikusok szellemi, társadalmi és anyagi érdekeinek előmozdítása, a vallás-erkölcsi szellem, a hazafias irányú közművelődés és az összetartás öregbítése által, a politika teljes kizárásával, — híven igyekezni fognak követni. Az említett cikkíró úr szerint azonban az alapszabály azt a *kétkedéssel (önvallomás!)* fogadott paragrafusát, hogy a politika ki lesz zárva, az elnöki megnyitó lezáfolta. Aki ezer tanunál többet érő nyilvános önvallomással maga így bizonyítja, hogy *előzetes elfogultsággal* politikát hajhász: azzal nincs mit beszélni, különösen olyan kérdéstről, mint a politika, melynek határvonalait mindenkit kielégítő szabatossággal szinte lehetetlen meghuzni.

Az nem fogja megérteni, hogy lehetnek s vannak a politikai élet hullámvásában felmerülő bebizonyosodó tények, lehetnek politikai helyzetek, melyek intézmények

létesítésére ösztönöznek, azok szükségességének, hasznos voltának, célszerűségének felismerésére vezetnek, a nélkül, hogy a létesült intézményeknek politikaiaknak kellene lenniök.

És ha az elnöki beszédben a katolikus körök keletkezésének története s jogosultságuk fejtegetése közben olyan tényekre is történik hivatkozás, melyeket valaki politikai vonatkozásuaknak minősít: ezt én értem; de egy elnöki megnyitó beszédnek — mondjuk félremagyarázható — részéből, ugyanazon elnöki beszédnek félremagyarázást nem tűrő világos alapítételei daczára olyan cikket elkövetni, még a felelős és nem felelős szerkesztők mellett megjelenő »Nagyvárad«-ban is csak a névtelenség leple alatt lehet.

Mert hát engedjen meg ez a t. kettős szerkesztőség, az a több, mint 40 éves (városunkban eltöltött) hazafias papi multtal bíró **Palotay László**, a *ki a szabadságharcz alatt ott vizsgázott a magyar hazafiságból, a hol karddal írták fejére a bizonyítványt*, nem fogadhat el leczkét a türelmes papiron tollal vitézkedő nagy hangú ismeretlen óriásoktól. Mert hát nem ilyenek voltak azok a régi névtelen hősök! Sőt azt is föl lehet táni a t. kettős szerkesztőség becses engedelmeivel tenni, hogy az az öreg Palotay László, aki mellesleg mondva, ugy egy negyed századig Nagyváradon esperesplébános is volt, annyi tapasztalást, látókört is szerezhetett, sőt a *társadalom helyzetének és igaz képének* festésére is birhat annyi illetékességgel s minősítéssel, mint a t. kettős Szerkesztőség. Több tisztességtudást és szerénységet t. Szerkesztőség! Bocsánat, de önökhöz kell szállanom, mert nincs a cikknek más gazdája.

No de nehogy panaszkodjék a cikkíró, hogy az ő állításai elől kitérek: Fenyvessy Ferencz kormánypartí lapszerkesztő s képviselőhöz utasítom. Kérdezze meg tőle: nem mondta-e ő nyilvánosan az országgyűlésen, hogy mennyire megcsappant a katolikus öntudat, hogy ma-

gát nyilvánosan katolikusnak vallani, minő következményekkel jár?

Avagy mit szóljak a tudós cikkíró eme kijelentéséhez: »A hazafias katolikus polgárság . . . tud hazafias és katolikus maradni a mellett, hogy *megvetéssel fordul el azoktól*, a kik a liberálizmus diadalát a katolikus ügy veszedelmének tartják.«

Erre csak azt kérdezem: micsoda katolikus az, aki *megvetéssel fordul el* főpásztorától?! És elfelejtette már a »Nagyvárad«, hisz annak idején szinténközölte, hogy a bibornok-herczegprimással élén a magyar püspöki kar, ennek a diadalnak egyik gyümölcséről, a polgári házasságról azt hirdette ki minden katolikus templom szószékéről, hogy

»e törvény szent hitünk tanával ellenkezik;

hogy bennünket, katolikusokat kilencz századon át elismert és gyakorlatban volt jogunktól foszt meg;

hogy alkalmas a vallásosságot és az ezzel összekötött erkölcsiséget gyöngíteni; hogy veszélyezteti a család tisztaságát«

Erről nem akartam ma szólni. De provocálták e megjegyzést, azok a nagyhangú kijelentések, melyekre valóban illelenek a szóban forgó cikk eme szavai: »Igazán bajos eldönteni, hogy boszantó, vagy nevetséges-e az ilyen kijelentés,« mely alaposan valószínűleg csak azért nem ássa alá a névtelen hős (?) tekintélyét, mert Kálmán király stylusában kell róla szólanunk, ő ugyan a boszorkányokról mondotta, »melyek nincsenek.«

»De strigis, quae non sunt.« A mustól meg nem félünk. *biró.*

A nemzeti párt gyűlése Kassán.

Kassán a nemzeti párt november 10-én, vasárnap délután szervezkedő gyűlést tart.

A gyűlésen Beöthy Ákos, Kassa országgyűlési képviselője beszámoló beszédet mond, utána pedig gróf Apponyi Albert fejt ki a nemzeti párt programját.

Beöthy november 8-án pénteken utazik

Kassára, Apponyi körülbelül harmincz nemzeti párti képviselő kíséretében vasárnap délután fél négy órakor érkezik oda.

A szomszédos megyékből igen sok párttag jelentette be részvételt, úgy, hogy a pártgyűlés minden tekintetben impozánsnak ígérkezik.

Vasárnap este bankettet ad a kassai polgárság a nemzeti párt vezére és a kíséretében lévő képviselők tiszteletére. Másnap a párt nagy értekezletet tart, a melyen kerületenként szervezik a felvidéki nemzeti pártot.

A városban máris nagyarányu előkészületeket tesznek a nemzeti párti képviselők méltó fogadására.

Haladunk!

Lapunk tegnapi számban felsoroltuk a néppárt győzelmeit, melyeket a törvényhatósági bizottsági tagválasztásoknál, itt is ott is, aratnia sikerült.

Jelenleg erre nézve a következő újabb adatokkal számolunk be.

Szatmármegyében a mérki kerületben, a kormánypárt részéről kifejtett, hallatlan terrorizmus dacára, mind a négy tagsági helyre, tulnyomó többséggel, csupa néppártit választottak meg.

Baranyamegyében a német-bolyi kerületben, a kormánypárt s illetőleg az alispán jelöltjével szemben, a néppárt egyik leglelkesebb tagja jutott a mandátumhoz.

Pozsonymegyében a hegyentuli járásban, a választások eredménye a liberális párt teljes veresége, mert az összes vonalon a néppárti jelöltek mind győztek, még pedig óriási szótöbbséggel.

Bármegyében a verébelyi járásban, két néppárti jelölt, nagy többséggel győzött.

*

Szepesmegyében Lőcsén a liberális párt gyűlést tartott, melynek tárgya az volt, hogy a szepesmegyei választókerületekben, a néppárt szervezkedésével szemben, a liberális választókat tömörítésre hívják fel.

A gyűlésen a legnagyobb lehangoltság uralkodott, mert általános volt a nézet, hogy a »szepességi kerületekben a többséget máris a néppártnak sikerült teljesen behálózni!«

Az új rend és az alispáni illetékesség.

Egy alispán megkérdezte a belügyminisztertől, hogy meg van-e az alispánnak egy 1892. évi kultuszminiszteri rendeletben megállapított ama joga,

hogy a nem anyakönyvelt születésről abban az esetben, ha a születés idejében izraelita anyakönyvet még nem vezettek, vagy az illető az utólagos anyakönyvezés érdekében folyamatban lévő tárgyalás befejezése előtt házasságra óhajtott lépni, hatósági születési bizonyítványt állíthat ki? S fennmaradt-e az a joga, hogy az izraelita anyakönyvekbe az 1895. október elsejéig történt bejegyzéseket a megejtett nyomozat alapján érvényteleníteti és kiigazíthatja?

A miniszter azt válaszolta eme kérdésekre, hogy izraeliták számára házasságra léphetés érdekében hatósági bizonyítvány kiállítása dolgában eddig fennállott alispáni illetékesség megszűnt, mert azt, hogy a házasságnak és a kihirdetésnek törvényszabta kellékei megvannak és az anyakönyvi törvény 50. §-a alapján az állami anyakönyvvezető ítéli meg s ugyanő határoz a feleknek egyes okiratok, esetleg a születési bizonyítvány felmutatása alól a körülményekhez képest netán való fölmentése kérdésében is. Megszűnt az alispánnak az abban való illetékessége is, hogy hatósági születési bizonyítványt állíttson ki oly izraelita számára, kinek születése idejében izraelita anyakönyvet még nem vezettek, aki tehát az 1892-iki kultuszminiszteri rendelet szerint utólagosan anyakönyvelhető nem volt. Ugyanis az anyakönyvelési eseteknek az állami anyakönyvbe ezután leendő bejegyzésénél időbeli korlát nincs, hanem valamilyen még nem anyakönyvelt születést bejegyeznek az állami anyakönyvbe, tekintet nélkül arra, vajjon akkor, mikor a születés történt, vezettek-e anyakönyvet, vagy nem. Ennélfogva ezután többé nem fordulhatnak elő oly esetek, melyekben az utólagos anyakönyvelést helyettesítő eljárást kellene alkalmazásba venni.

Lueger és a magyarok.

Bécsben, folyó hó 4-én Lueger névünnepe rendezett díszbankett alkalmával az ünnepelel nagyobb szabásu politikai beszédet tartott melyben a többi között köszönetet mond Bécs városa derék polgárságának, hogy meg nem felemlítette magát a zsidók és a zsidó sajtó terrorizmusa által. Azután így folytatja beszédét:

»A mikor polgármesterré választottak, akkor a budapesti zsidó sajtó a durvaságok és aljasságok olyan kifejezésével illette Bécsét és engem, hogy maguk a bécsi kollégák is megijedtek, — olyan zsidóneveltség nyilatkozott meg a budapesti zsidó sajtóban.

Azt írták, hogy Luegert a király nem fogja megerősíteni, mert a királynak ezt nem szabad megtennie, mert a király nem akarhatja meg-

erősíteni a magyarok ellenségét! Uraim! Amit azok a budapesti kóvik én rólam és magyar gyűlöletemről írtak, az első betűtől az utolsóig hazugság. Mert én soha életemben nem gyűlöltem sem magyart, sem ruthént, sem szlávot, hanem igenis gyűlölöm azt a klikket, amely oda át Magyarországon sokkal jobban tartja igájában a keresztény népet, mint minálunk Ausztriában.

Én szeretem a keresztény magyarokat, de gyűlölöm azokat, akik a népet boldogtalanná, koldussá teszik. Ezekért tartom én kívánatosnak, hogy a dualisztikus Ausztria-Magyarország keresztény lakossai kössenek uniót a közös ellenség legyőzésére. Különbön pedig hagyjuk egymást. Ausztria ügyeibe ne avatkozzék Magyarország és ennek ügyeihez Ausztriának se legyen köze.«

Lapszemle.

Budapest, 1895. nov. 6.

A »Magyar Állam« »Kell-e országos zsinat?« czim alatt így ír: Az állam behozott az országba »új rendet«; az egyháznak is Magyarországon be kell hozni egy »új rendet«, ha prosperálni akar. Mert a kath. egyház Magyarországon csak akkor fog sikeresen küzdeni az »új rend« ellen, ha mindazokat az anomáliákat amelyek a kath. egyházban tényleg ben vannak eltávolítja. Ez pedig csak egy országos zsinat megtartása által lesz elérhető.

A »Hazánk« »A költségvetési vita előtt« czim alatt a következőket írja: A Bánffy-kormány kiállván a zágrábi diadalt, megérintve ugyan a korrupció szelétől, a mi más parlamentaris államban nemcsak kormányt, hanem rendszert törölt volna el, dagadó vitorlákkal megy a költségvetési vita elé. Többség van, az éppen a mai ülésen olvadt le a kőbányai miniszterkérdésben két szavazatra s ez megadja a formai jogot ennek a kormánynak arra, hogy a költségvetést kérje az ország képviselőitől. De óriási távolság választja el a formai jogot az erkölcsi jogosultságtól, mert egy tekintet a mai közállapotokra, parlamenti viszonyokra, ezek egyenesen kizárják a kormányt s az ennek alapjául szolgáló rendszert abból, hogy a nemzetel, annak érdekeivel való benső összeköttetésre hivatkozzék.

A »Magyarország« »Nem kell világosság« czim alatt Ugron Gábor felszólalására Festetich Andor által ennek lemondására vonatko-

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

Politikus tárczalevél.

— — — 1895. nov. 3.

Kedves öcsémuram!

Tudja, hogy Károly a nevem. Én szeretem aranyuszájú szent Károlynak nevezni az én patrónusomat, de nálam jártasabbak a szentek almanachjában, azt állítják: hogy boromus Károly biz ő csak. Tudja öcsém ebbe is bele nyugszom. Nem azt a világot éljük, hogy valakinek önálló akarata vagy hite legyen, hanem hogy — az árral uszni tudjon . . .

De az árral való uszás ki nem zárja azt, hogy valaki politikus, vagy más szóval — *ra-vasz* is ne legyen; sőt megköveteli a modern morál, hogy — tanítványa legyen az ember Tayllerandnak, aki azt mondta, hogy azért van az embernek nyelve, hogy — *eltagadhassa vele, amit szíve érez.*

Hát öcsém, én ennek a modern morálnak úgy akarom hasznát venni ma, hogy Károlynap előestéje lévén, elzárkoztam a kanczelláriába, kiadván a háznál mindenkinek a jelszót, hogy — *nem vagyok itthon . . .*

Itt ülök tehát az irodában és gondolkodom: mivel öljem meg a borongós őszi nap délutánját?

Ah! megvan. Irok a „Tiszántul“-nak egy tárcza-levelet. Én mindenképpen nyerek. Ha beválik a levél: nem hiába rontottam a papírost; ha be nem válik: a papiros-rontás kár-

pótolva van *kettőféleképpen* is; . . . az időm eltellett és a gratulánsok által különben elfogyott volna vagy 50 liter verseczim megmaradt.

Most következik a vajadás, hogy ugyan: miről szóljon az a tárcza-levél?

De nem kell messzire menni, beadta Festetich Andor gróf a lemondását; ez elég jó és aktuális thema, hogy fölötte elmélkedjem . . .

Tegnap az erdőben voltam. A favágók egy hatalmas tölgyfa-rönkbe vaséket vertek. Eszembe jutott a Festetich Andor földművelésügyi miniszter bukása. Ő is egy ilyen *vasék* volt a kormány-rönkben. Beverni nem tudtuk úgy, hogy a rönköt *széthasítsa*, benne nem maradt, hogy — *a rozsdá ott egye meg*; nagyobb volt a rönknek az ereje, mint a vaséknak: *kiölte magából* . . . És éppen ebben van a tragikuma nem csak a miniszternek, hanem nekünk szegény gazdáknak is! . . .

Ha a vasék igazi aczél lett volna: törni, szakadni kellett volna a rönknek! Ha Festetich Andor kemény legény; kiáll az ország eleibe és azt mondja, hogy: »Ime beláttam azt, hogy a disznókirályok, a mezőgazdaság-, a sertés-tenyésztésből, Kőbányán monopóliumot csináltak, hogy a ti véretekét kiszihassák, hogy a ti véres veritékekből Izrael fiai milliókat harácsolhassanak össze: megessét a szívem és elhatároztam, hogy — *segíteni fogok rajtatók*. Látjátok mit művel velem az a közkereseti érdekszövetkezet, melynek zsiros fazekai közé ütöttem az igazság buzogányával? Akkor mi mindnyájan fölzdultunk volna, mint a dará-

zsok: és a rönk szétrepedt és a zsiros fazekak cserepekre törtek volna . . .

De a *vasék gyenge volt*: nem repesztett, nem hasított; kihullott a porba; ez az ő tragikuma. A mienk meg az, miszerint bárki menjen a földművelési bársonyszékbe: csak addig nyujt az neki *kényelmes ülést*, míg az agrár-érdekek ellen, legjobb meggyőződése ellenére is, küzdeni tud; de amint mellettünk szól: a merkantil-bálvány papjai átvarázsolják székét a — *Prokrustas ágyává*. Ahoz pedig, hogy valaki mártir is tudjon lenni ha kell: — *nem Festetich Andorok kellenek!* . . .

Ez a tiszta bor, nagyméltóságú uram! olyan tiszta, mint az volt, minőt Vas megyében Hegyfalun ittunk akkor, midőn önt mint fiatal embert, megyei bizottsági tagnak, mondhatom — *nagy erőfeszítések árán* — megválasztottuk. És higgye el nekem Exzellenziád! Szegény ember vagyok, de annak a három magyar nadrágnak az ára, melyeket érdemeinek hangoztatásában, szónokló anyagomnak emelgetése közben, polgártársaim széttéptek: nem fájt annyira, mint az fájt, hogy Exzellenziád most, midőn a liberális kormány hajóját könnyű szerrel megfurhatta volna: — — *lábhoz tette a fegyvert*.

De mi nem esüggedünk, nem hisszük azt, hogy — *„Selten kommt was besseres nach.“* A jövő a miénk: a *néppárt*; jöjjön közénk és mit mint egyes ember kiküzdeni nem tudott az agrár-érdekek becsületes jogát, velünk, a mi zászlónk alatt, kiküzdeni fogjuk. — *Éljen a néppárt!*

Túzok.

zólóg tett nyilatkozatait tárgyalja s ezek mind-egyikében egy egy súlyos vádat lát, a kormány ellen, mely utóbbi azonban a homályos vádatokat megvilágíthatni nem akarván, Ugron felszólalása felett két szavazat többséggel napirendre terést szavaztatott meg a szavazóköteles szabadelvű párttal.

Az **Egyetértés** »A nagy ütközet előtt« a holnapibutgetvita alkalmából így fejezza be sorait: a nagy ütközet közvetlen küszöbén az ellenzéki pártokat az erélyes elhatározás kell hogy vezesse Erejüket megacélozhatja a törekvéseikben rejő igazság tudata.

A **Nemzet** »A vita előtt« azt írja: a parlament a komoly munka színhelye kellene, hogy legyen és meg kellene gondolni azoknak, a kik az ország idejét hiábavalóságokra fecsérik, hogy komoly és czéltudatos politikát csak komoly eszközökkel és czéltudatosan előkészített programmal lehet csinálni. (!!!)

A **Magyar Hírlap** »A király-mentők« czim alatt azt mondja: a képviselőház ma két szavazattöbbséggel tudomásul vette, hogy Festetich gróf lemondását ő felsége elfogadta és Darányi földmivelési miniszteré kinevezte. Pedig a parlamentnek nem áll jogában alkotmányos formák között gyakorolt királyi tényeket akár tudomásul venni, akár nem venni — mert a tények szolgálnak tudomásul.

A **Budapesti Hírlap** »A felvonulás« czim alatt a butgetvitáról azt mondja: Az előkészületek után itélve heves és hosszú vitákra számítsunk. Ez idén Bánffy budgetet nem kap, de ő kitartó lesz s a szónaklatok kevésbé zavarják nyugalmát. Nem is az ellenzékől tart ő, mint inkább a saját pártjában mutatkozó elégtelenségtől. Hiszen nemcsak az ellenzék, hanem a szabadelvű párt is elaggott. Nagyon sok benne az excellenciás ur és még több, ki az szeretne lenni. Nagyon megszokott az intriga és nagyon kevés az önzetlenség. A Tiszaport uralkodása súlyosan nyomja mindazokat, kik nem tartoznak bele.

A **Nemzeti Ujság** »A stikli« czim alatt azt írja: hogy Bánffy a stikliket Szolnok-Dobokában a nemzetiségekkel kezdette és Darányival tetézte.

A stikli azonban bármennyire sikerült, s a szabadelvű képviselő urak bámulják, hogy milyen ügyesen volt ez megcsinálva nélkülök, mégsem sikerült oly teljesen, hogy ne hagyjon csorbát a szabadelvű párton és kormányon.

Mert nem mindnyájan voltak azzal megelégedve.

Zola és az orvosi tudomány.

Az orvosi tudomány tagadhatatlanul nagyon előrehaladt, de azért csodákat művelni nem tud. Akinek valamely szervét megemésztette valamely betegség, vagy a kinek a tüdeje végképen elfogyott, oda ujat teremteni, vagyis inkább azt a szervet felújítani nem tudja semmiféle orvos.

De azért manapság is történnek csodák és Zola Emil lelke rajta, hogy ezeket a csodákat szakértők jobban megfigyelték.

Zola Emil irodalmi rendszere tudvalevőleg abból áll, hogy mindent, a mi a természetben ocsmány, vagy hiba, szordidus módon ki kell tálni, ellenben semmit, vagy nagyon keveset abból, a mi szép. Ezt az elvet alaposan keresztül is vitte a Rougon-Makart-család ocsmány viselt dolgaival egy regényciklusban.

Most azonban nem egy örült család viselt dolgaiból akar elveit tőkét kovácsolni, hanem három, világhírű geográfiai pontból: az egyik Lourdes, a csodahely, a másik Páris, a harmadik Róma.

Zola a tekintetben nagyon lelkiismeretes ró, hogy regényeinek terrenumát a minuczióztásig tanulmányozza. Kiszállt tehát Lourdesba, még pedig az oda siető betegek fehér vonatával, hogy »leleplezze« a papok »csalásait« és nevétségessé tegye azokat a hülyéket, a kik hisznek abban, hogy őket meggyógyítja a csodaforrás.

Rettenetes az, a hogy a vonaton utazó betegeket leírja, különösen egy fekélyes lábú asszonyt. Ennek az asszonynak van a legnagyobb része abban, hogy Zola »Lourdes« regénye nem úgy született meg, mint a hogy tervezte. Tudni-

A **Pesti Napló** »Idegesség« czim alatt mintha csak valami igazmondó lenne, az Európát/fenyegető keleti bonyodalmakra azt mondja: a hiszterika hiába vaczogtatja fogait, a félelem nem szül veszedelmet. A veszedelmek pedig egy időre elsimultak.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

November 6.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Josipovich Géza, Molnár Antal, Illyés Balint.

A kormány részéről jelen vannak: **Bánffy** Dezső báró, **Perczel** Dezső, **Lukács** László, **Erdélyi** Sándor.

A mult gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése alatt lép be a tanácskozó terembe **Darányi** Ignác földmivelésügyi miniszter. A jobboldalon néhányan éljenek.

Elnök bemutatja **Jellasi** Gyula és **Czerukovich** Miklós horvát képviselők leveleit, melyek szerint magyarországi képviselői megbízásukról lemondtak.

Görgey Béla az állandó igazoló bizottság előadója jelenti, hogy a bizottság Schell Károly brassói megválasztott képviselőnek megbízó levelét rendben találta. A szokásos 30 napi fentartással igazolatik.

Felolvastatik az interpellációs könyv. Interpellációkat jelentettek be: **Polónyi** Géza, **Bessenyei** Ferencz, **Bernáth** Béla és **Olay** Lajos.

Következik a napirend: *Az 1896. évi állami költségvetés általános tárgyalása.*

Hegedüs Sándor a pénzügyi bizottság előadója melegen ajánlja a bizottság jelentésének elfogadását. Ismertette főbb vonásaiban a költségvetés, arra a konkluzióra jut, hogy folyton kedvezőbb arányt nyer államháztartásunkban a kulturális és gazdasági működés s más újabb mutatkozó szükségletek is kielégítést nyernek a költségvetésben, mindazonáltal a bizottság nem tévesztette szem elől a helyes pénzügyi politikának ama követelményét, hogy az államháztartás szükségletének szaporulata a közjövödelmek természetes fejlődését soha meg nem haladhatja. S éppen ez okból a bizottság úgy a kormánynak, mint a képviselőháznak a legnagyobb óvatosságot ajánlja. Beszédében megemlékezik arról, hogy pénzügyeink és gazdaságunk szilárdsága és egészséges fejlődése

illik nek az asszonynak az esete, hogy drasztikusan fejezzem ki, úgy főbeütötte Zolát, hogy elszédült bele és kicsinyben mult, hogy meg nem tért. De persze később arra gondolt, hogy ebben az esetben nem lesz regényciklus, már pedig ő egyszer czinikusán kinyilatkoztatta, hogy neki — pénz kell.

Lourdesban tudvalevőleg három napig tart a bucsujárás és a harmadik napon, — úgy mondják — a beteg, a ki meg fog gyógyulni, megérzi ezt akkor, a mikor a szentséget elviszik előtte. Mert nem minden beteg gyógyul ám meg Lourdesban.

Zola figyelemmel kísérte a fekélyes lábú asszonyt és csaknem elesett, mikor látta, hogy a forráson érintése után a láb teljesen egészséges lett. Meg is tapintotta, regényében meg is írta ezt a csodát, sőt azt is, hogy egy újszólván tudótn ember is teljesen egészséges lett. Csak azt tudta felhozni ez ellen, hogy ez nem csoda, hanem a mérhetetlen hitből eredő önszuggesztió. A betegnek olyan mérhetetlen a hite a gyógyulásban, hogy — új szervei nőnek tőle egy szempillantás alatt.

De hát ezekre a gyógyulásokra az orvosi tudomány sem tud mást felelni, minthogy »emberfeletti«. A csodahelyen van egy iroda, a bureau de constatation. Itt a világ minden részéből összesereglett orvosok az érkező nagyobb betegeket megvizsgálják és ha meggyógyult, beírják egy könyvbe, hogy »gyógyulása emberfeletti«.

Zola regénye előtt a csodahelyen 15—20 ilyen érdeklődő orvos volt, most van 50—60.

„H...k“.

szorosán összefügg adórendszerünkkel azért is sürgeti a bizottság annak reformját, mert a mostani adórendszer aránytalanságai sok pénzügyi és gazdasági hátrányt okoznak.

Megemlékezve a milleneumi ünnepekről s azok kiadásáról, azon reményének ad kifejezést, hogy a parlament működésének nívója is méltó lesz a nemzethez, mely ezredvét ünnepli.

Ajánlja a költségvetés számadatának elfogadását a részletes tárgyalás alapjául.

Helfy Ignác határozati javaslatot nyújt be, hogy a Ház a költségvetést annak a kormánynak, mely a 67-iki alapon áll, de amely máskülönb is képtelen a kormányzásra s minduntalan csak a jogainkat adja föl, ne szavazza meg. Polemizál az előadóval s azt bizonyítja, hogy a költségvetés nélküli a legfőbb dolgot, a realitást s a számok pusztán a szemfényvesztés kedvéért vannak összeállítva.

Várady Károly: Szemfényvesztés az egész költségvetés.

Helfy Ignác: Ez állításának igazolására adatokat hoz föl. Az ilyen bűvész pénzügyi politikával meg lehet elégedve a kormány, de nem elégedhetik meg az ország, a melynek kontójára megy a multság.

A kormány tehetetlenségét mi sem bizonyítja eklatánsabbul annál, hogy a törvényhozás minden pár órai tanácskozás után napokig tartó szünetet tart, mert a kormány nem tudja vagy nem akarja foglalkoztatni. Ő azt tartja, hogy a miniszterelnöknek fő célja mostanában, hogy a parlamentet mellőzze; de ez időt annál jobban felhasználja ő a választások előkészítésénél.

Igazán botrány számba megy az, ami a választók összeírásánál történik. Százával fosztják meg a választókat szavazati joguktól s ez a manőver nem csak kijátszása, de arculverése a népképviselői rendszernek.

A miniszterelnök annyira megy a parlament mellőzésében, hogy még közjogi dolgokban is önkényűleg, a parlament megkérdezése nélkül intézkedik. (Felkiáltások a baloldalon: Igaz! Ugy van!)

Utál a legutóbbi miniszter válságra. A törvényhozásnak még arra sem volt alkalmá, hogy a lemondás okairól tudomást szerezzen s amire ismét összeült a régi miniszter helyett már új miniszterrel is birt. Ez az eljárás csak nem felel meg a parlamentarizmusnak?

Megemlékszik a zágrábi zászlósértésről is s oda konkludál beszédében, hogy a miniszterelnök képtelen megvédeni az ország tekintélyét úgy bent, mint kint.

Legalább arra, ami Zágrábban történt, csak arczpirulással gondolhatunk.

Végül röviden a nemzetiségi kérdéssel foglalkozott. Ugy találja, hogy a kormány politikája e kérdésben is gyöngye, erélytelen s nem méltó az egy független, önálló nemzethez. (Helyeslés a baloldalon.)

Kéri a Házat határozati javaslatának elfogadására.

Bánffy Dezső báró: Helfy Ignác azt mondta hogy elérkezett az idő arra, hogy ő helyét elhagyja. Legyen meggyőződve, hogy ha ő meggyőződik arról, hogy az országnak szolgálatot többé nem tehet, akkor menni fog. (Nagy derűtség.) *De még nem látom az időt elérkezettnek arra, hogy mint szerezzen elvégezve munkámat, menjek.* (Óriási derűtség.) Szónok percekig nem juthat szóhoz.) Ő nem tartja helyesnek azt, ha a dualisztikus érzelmet ellentétbe helyezik a nemzeti érzelmekkel. A császári és királyi Ház minisztere czimének megállapítása, ő felségének legsemélyesebb joga, tehát itt sem történt semmi, ami a parlamentarizmust sértene.

Megemlékezve a legutóbbi miniszterválságról, azt hangsúlyozza, hogy az a parlamentarizmusnak teljesen megfelelőleg ért véget. A földmivelésügyi miniszter bizonyos kérdésben ellentétbe jött miniszterársaival s ebből kifolyólag — nagyon korrektil — levonta a konzekvenciát. (Festetich Andor gróf tüntetőleg mosolyog.) Annak pedig, hogy a megüresedett tárcza oly gyorsan gazdát kapott, oka az, mert provizoriummal a kormány nem akart a költségvetés elé menni. Ezeket kívántam Helfy Ignác képviselő beszédére megjegyezni.

Horánszky Nándor: A költségvetés nélküli minden őszinteséget s így nélküli a reali-

tást is. Részletes számadatokkal igazolja ez állítását. Horribilis emelkedést mutat fel a költségvetés; nem nevezheti másnak, mint horribilisnek az emelkedést, hiszen semmi nagy dolgot nem alkotott a törvényhozás, semmi nagyobb befektetést nem eszközölt. Vigasztalásul tehát még az sem hozható fel, hogy a kiadások emelkedése indokolt, mert ő az indokoltak egyáltalában nem tartja.

Erőszakosak s mesterségesek a szám csoportosítások s egyáltalában azt úgy eszközlik, hogy minél nagyobb harmóniát mutathassanak fel a bevételek és kiadások között, pedig e harmónia nem felel meg a való tényeknek.

Ha a kormány nem változtatja meg pénzügyi politikáját, ha nem jár el nagyobb szigorral s körültekintéssel, akkor csak a legnagyobb aggodalommal nézhetünk egy gazdaságilag krízises év elé. Hisz azt látjuk, hogy az utóbbi közepes és jó évek után sem vagyunk ott, ahol kellene; hová jutunk majd egy-két gazdaságilag rossz év után?

A költségvetés még akkor sem felel meg a realitás követelményeinek, ha minden egyes bevételi előirányzott összeg befolyyna; de hogy minő nagy lenne az eltérés a végeredményben, azt a zárszámadások bizonyítják legékebben.

A pénzügyminisztert a tuloldal zajosan megéljenezte, midőn megtartá programmbeszédét. Mit valósítottak meg ez ideig azon ígéretekből, melyeket már évek óta hangoztatunk? Semmit!

Azt mondják folyton, azt mondta az előadó ur, hogy a mutatkozó szükségletek ki vannak elégítve minden vonalon. Erre nézve csak néhány megjegyzést kíván tenni. A közigazgatás államosítása küszöbön van; ki fogja tagadni azt, hogy rendezés tetemes költségébe fog kerülni az országnak? Mint fognak gondoskodni e szükségletekről, ha már most kimerítenek minden forrást. Küszöbön áll az adóreform is. Ez is a jövedelmek csökkenését jelenti, legalább az első 1—2 évben. Itt vannak az állami anyakönyvek kiadásai. Naponként láthatjuk, hogy az előirányzott összegből azok fenn nem tarthatók, gondoskodni kell tehát e szükségletek kielégítéséről. Nem oly rózsás tehát a helyzet, mint a minőnek azt az előadó ur festette, nagyon is nagy azon szükségletek száma, melyek még kielégítésre várnak.

Hangsúlyozza az adóreformnak immár el nem odázható keresztülvitelét. Kérde a kormányt, hogy minő elvek alapján szándékozik ezt keresztül vinni.

Érinti beszédében a mezőgazdasági válságot is. Nagy s eléggé meg nem róható bajnak tartja, hogy a gazdasági tanácskozó termékekbe beviszik a politikát is; szembe állítják ott egymással a liberálizmust a klérikalizmussal, az agrarizmussal a kapitalizmussal, a gazdasági érdekek kimondhatatlan kárára. (Igaz! Ugy van! a nemzeti pártban.) Sürgeti a hitelügy rendezését. A kisbirtokos s az iparos-osztálynak lehetővé kell tenni az olcsó kölcsönöket, enélkül nem biztosíthatjuk ez osztályoknak adózóképeségét, mert a hitelügy rendezése nélkül nem fejthetik ki tevékenységüket sikeresen.

Ezredéves kiállítás.

Történelmi emlékek.

Vasary Kolos hercegprímás arról értesítette a kiállítás igazgatóságát, hogy Muzsik Othmár lambrechtli apát az ő közvetítésére megadta az engedélyt arra, hogy a mária-zelli templom főbejárata felett levő középkori és Nagy Lajos királynak egyik csatáját ábrázoló domborművét lemásolják és a tört. főcsoportban bemutassák. A tört. főcsoport igazgatósága ehhez képest megtette a szükséges intézkedéseket.

Az igazgatóság felkérte továbbá a krakói lengyel muzeumot *Báthory István* siremlékének lemásoltatására.

Eger város hatósága *Dobó István* nagyérdemű siremlékét a kiállításon eredetiben fogja bemutatni.

A külügyminiszter közvetítésével, továbbá lépések történtek az iránt, hogy a *turini* olasz királyi fegyvergyűjteményben valamint a florenzi és bolognai muzeumokban levő magyar vonatkozású *hadtörténelmi emlékeket* a kiállítás számára megnyerjük.

Ezenkívül számos kiváló hazai főúr és műgyűjtő kincseinek ismert jeles darabjait kérte ki a tört. főcsoport igazgatósága a kiállítás számára s az érdekeltek körében kérése teljesítésére nézve mindenütt a legnagyobb előzékenységgel és készséggel találkozunk.

Állandó virágoskert a kiállítás virágkorzóján.

A kiállítási korzó területen a kiállítás egész tartama alatt állandó eleven műkertészeti-és virágkiállítás lesz. Az igazgatóság felkérésére ugyanis több elsőrendű hazai műkertészünk a korzót felosztotta maga között s mindegyik egy-egy részen tavaszi és nyári virágokat fog tenyészteni az idény egész tartama alatt úgy, hogy a korzónak ama részei, melyek nem a közlekedésnek vannak szánva, a legragyogóbb virágpompában fognak diszteni a kiállítás egész tartama alatt.

Ebben a virgversenyben a következők fognak résztvenni:

Mühle Vilmos Temesvár.

Weber Károly,

Seyderhahn Ernő,

Reinboth Béla,

Szelnár József műkertészek, Budapesten. A kertészeti díszítésekhez még hozzájárulnak *Emich Gusztáv* és *Mauthner Ödön*.

Automaták a kiállításon.

A kereskedelmi miniszter a napokban írta alá azt a szerződést, amely most alakult „Magyar automata-gyár és kölcsönző részvénytársaság”-nak megadja a jogot, hogy a kiállítás területén, posta- és táviró hivatalokban és vasuti állomásokon különféle önműködő árusító gépeket állíthasson fel. A vállalkozók azonkívül, hogy a kiállítási alapnak 80.000 forintot fizetnek, toznak Budapesten vagy a közelben egy automata gyárat alapítani, s a kiállítási automatákban csakis magyar gyártmányu iparcikkeket árulhatnak s több közhasznú intézetnek, s így a mentőknek is, a tiszta jövedelemből részt tartoznak adni. A kiállítás területén 300 ilyen önműködő gépet állítanak fel, amelyekben a legkülönbözőbb (de csakis magyarországi) iparcikkeket fognak árulni.

A külföldi sajtó rólunk.

A körünkben időzött külföldi hirlap írók még mindig nagy számban küldik be azokat a lapokat, melyekben magyarországi utjukról és benyomásaikról beszámolnak. Érdekes, hogy az orosz lapok és főleg a szentpétervári *Novosti* és egy varsói lap az „*Otthon*”-estélyéről külön igen terjedelmes és rokonszenves cikkeket közölnek. A beküldött lapok között vannak olaszok, német-alföldiek, angolok s leginkább németek. A *New-Jork Herald* egyik utóbbi száma a kiállításról számos illusztrációt közölt s a milleniumot méltatva, közölte Bánffy miniszterelnök arcképét és életrajzát. A kiállítás sajtó osztálya mindazokkal, a kik nálunk voltak élénk és állandó összeköttetést tart fenn s még e hónapban megkezdí az egész külföldi sajtó állandó és rendszeres kiszolgálását.

A kiállítási terület elzárása.

Az igazgatóság megkereste a főváros tanácsát az iránt, hogy a kiállítási területen keresztül az Erzsébet-királyné útjára vezető társaskocsi közlekedést 1896. évi január elsejével szüntesse meg. Ezzel egyidejűleg a kiállítási területet a közforgalomból kivonják s csak azoknak lesz megengedve a területre lépés, a kiknek ott tényleg dolguk lesz.

NAPTÁR.

— November 7. —

Csütörtök. Róm. kath. Engelbert. Prot. Engelbert. Gör. kel. Demeter. Izr. 20.

Nap két 6 óra 36 p., nyug 4 óra 19 p. Hold kelet 7 óra 45 p., nyug 11 óra 10 p.

Novemb. 7. Városi közigazgatási bizottság ülése délután 3 órakor.

„ 8. A biharmegyei agarász-egylet közgyűlése B.-Ujfaluban.

„ 9—10. B.-ujfalusi agarász-verseny.

„ 12. d. e. 10 órakor a Sebeskörös társaság választmányi gyűlése.

„ 14. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

„ 19. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet Erzsébet táncestélye a Fekete Sas termében.

„ 23. A nváradai zenekedvelők estélye a Zöldfában

„ 30. Jogász táncestély.

Decz. 29. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet sorsjegyhúzása.

„ 30. A vármegye tisztújító közgyűlése.

A miniszter leirata a tűzér-laktanya ügyében.

Heves vitát okozott az augusztus havi városi közgyűlésen a Nagyváradon építeni szándékolt tűzér-ségi laktanya kérdése.

Vitatták pro és kontra, hogy érdemes-e, lehet-e a városnak közel 600.000 frtot beleépíteni egy kaszárnnyába, mely után a katonai kincstár csak 22.000 frt évi bért fizet.

A közgyűlés többsége amellel nyilatkozott, hogy az ilyen »üzlet« — minden közvetet haszon mellett is — nem nyereség a városra. Elhatározta a törvényhatósági bizottság, hogy felír a miniszterhez az iránt, miként az évi bérletet emelje fel 30.000 frtra, amiből a törlesztést fizethesse a város.

A kérelem azonban siket fülekre talált a miniszteriumokban, amint a honvédelmi miniszter alábbi leiratából látható.

Nagyvárad város közönségének.

Folyó évi augusztus 8-án 216—14003 sz. alatt kelt felterjesztésére vonatkozva, értesitem a város közönségét, hogy azon kérelmét, mely szerint az ezen városban építettni tervezett hadosztály tűzérred-laktanya után fizetendő évi térítési díj, 30000 (harmincezer) forintátalány — összegben állapíttassék meg, vagy a törvényes megtérítésen felül évi 6000 forintnyi segély engedélyeztessék a városnak, — figyelemmel arra, hogy ily intézkedés a beszállásos-törvények rendelkezéseivel ellenkeznek, — a cs. és kir. közös hadügyminiszter ural egyetértőleg, teljesíthetőnek nem találtam.

Midőn azonban ezen a fennálló törvények rendelkezéseinek teljesen megfelelő elhatározásomat a város közönségének tudomására hozom, nem mulaszthatom el a város közönségének még egyszer figyelmébe ajánlani a szóban forgó laktanyának a törvényes térítési díjak ellenében való felépítését és pedig annál inkább is, mert e térítési díjakon kívül nem jelentéktelen még azon anyagi haszon sem, mely az ezen laktanyában elhelyezendő hadosztály tűzérrednek Nagyváradon állomásozásából a városra nézve származik, mely előnytől a város abban az esetben elesnék, ha a kérdéses laktanya nem létesülése folytán a hadosztály tűzérredet más városban kellene elhelyezni.

Elhatározása felől, hozzám minél előbb jelentés lesz teendő.

Budapesten, 1895. november 3-án.

A miniszter helyett:

Gromon,

államtitkár.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,

Sonneuwirth-léle bazárban Fő-utca,

Kádár és Kiss czégnél Kishíd-fő,

Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,

Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piacz,

Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.

Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.

Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.

M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.

Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

* **A nagyváradai katolikus körnek** egyetértő lelkesedéssel megválasztott világi elnökét a »Szabadság« tegnap számban — nem bíráljuk miféle czelzattal — megteszi unitáriusnak. Ne fájjon a »Szabadság«-nak a más feje. Tudják azok a katolikus kört alakító katolikusok **biztosan**, hogy **gróf Batthányi József** biharvármegyei nagy birtokos, főrendiházi tag személyében **hithű katolikust** választottak meg katolikus körük első elnökévé.

* **Népkönyha a Nogáll intézetben.** Közledek a komor, hideg téli idő. Örömet, mulatságot hoz a gazdagoknak, bút, nélkülözést a szegény munkás és munkaképtelen népek. Nyáron még csak akad dolog, a mi kenyeret ad a napszámosnak, akad hajlék, ha más nem szellősszin, vagy éppen zöld bokor, a hol a béna koldus meghuzhatja magát, de most sehol semmi. A hideg kiveszi a szegény munkás kezéből a pénzt, a mit eddig táplálékra költött, kiveszi a koldus kezéből az alamizsnát, oda kell adni egy ronda, büzhödt, de legalább meleg oduért. Éheznek, sirnak. S mikor már a nyomorultakból kihál a remény, kétségbeesnek a holnap miatt, akkor nyujtják áldástosztó kezeiket feléjük az irgalmas testvérek, azok az örangyalok, kik olyan önfeláldozó szeretettel ápolják a kisedet, tanítják, erősítik az ifjúságot és fogják le imával ajkukon a haldokló szeméit. Azok az örangyalok szeretettel közledek az éhezőkhez is vigasztalást, reményt; egy kis meleg értelt nyujtva nekik, kitörülnek szemükből a fájdalom könyeit. Áldja meg az Isten őket érte. Többet úgy sem kívánnak. Az éhezők nevében kérjük a közönséget, segítség az irgalmas testvéreket áldásos működésükben úgy mint tavaly bármily csekély adománnyal. Pénzbeli adományt szerkesztőségünk is szívesen közvetít. Hust, főzeléket vagy bármely más ételnemüt a Nogáll intézetbe kegyeskedjenek küldeni.

* **Ülés a városházán.** Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma, esütörtökön délután 3 órakor tartja e havi rendes ülését a városház nagytermében.

* **A polgármester jubileuma.** Sal Ferenc kir. tanácsos polgármester jubileumát rendező szűkebbkörű bizottság ma este 6 órakor az értekezletnek megteszi a jubileum részletes módozatairól az előterjesztését. E végből a polgári kör tagjai között a következő meghívókat bocsájtották ki:

Igen tisztelt uram!

Sal Ferenc kir. tanácsos, városunk polgármesterének, 20 éves polgármesteri jubileuma alkalomával a polgárság részéről való ünnepeltetése folyó évi október hó 24-én tartott értekezletünkön egyhangú lelkesedéssel elhatározatván, én bizattam meg, hogy az ünnepély módozatai iránt — 12 tagú előkészítő-bizottság tanácskozása alapján — a nagy értekezletnek tegyek előterjesztést.

Az előkészítő-bizottság munkálatait befejezván, — tisztelettel felkérem uraságotat, hogy az ünnepély módozatainak előterjesztése indokából folyó évi november hó 7-én, esütörtökön délután 6 órakor, a Polgári Kör helyiségében tartandó nagy értekezleten megjelenni sziveskedjék.

Kelt Nagyváradon, 1895. évi november 4-én.

Tisztelettel

Mezey Mihály,
a »Polgári Kör« elnöke.

* **Nyolczvan éves ref. püspök.** E hó 8-án fogja ünnepelni a tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöke **Kis Áron** 80 éves születése napját. Ez alkalommal úgy a debreczeni, mint a nagyváradai reform. egyházmegyéek testületileg fognak nála tisztelegni s így jó kívánataikat is kifejezni. Debreczen szab. kir. város polgársága pedig tiszteletére a **Bika** szálló nagytermében bankettet rendez.

* **Jogász tánc-estély.** A nagyváradai kir. jogakadémia ifjúsága f. hó 30-án a »Fekete-Sas« termeiben tánc-estélyt rendez, melyre a meghívókat már kibocsájtották. A csinos meghívók az akadémia pecsétjének remek utánzásával vannak ellátva. A rendezők neve garanciája az estély sikerének.

Meghívó a következő. A nagyváradai kir. jogakadémia ifjúsága a joghallgatókat segítő egyesület javára f. évi november hó 30-án, a »Fekete Sas« termeiben **Jogász Tánc-estélyt** rendez, melyre kívül czimzett urat és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség: Vattay Gábor elnök, Nyíry Béla alelnök, Flaskay Dezső háznagy, ifj. Benkő Sándor pénztárnok, Giraud Árpád főjegyző, Eleméry Ferencz ellenőr, Algay Vilmos, Bárdossy Ferencz, Bige Sándor, Bérczy Ferencz, Demetrovits Elek, Dogáriu György, Ertsey Péter, Gyenge Béla, Jaczkovics János, Küttel Károl, Maróczy János, Millye Gyula, Miskovszky Jenő, Örley Dénes, B. Papp Károly, Puskás Béla. Podhradzky Rezső, Schweiger Jenő, Tanay Gusztáv, Tátray Kálmán, Thury Endre, Voitkó Andor, Wertheimstein Henrik. Kezdeté fél 9 órakor. Beléptidj: Személy-jegy 3 korona, család-jegy 8 korona. Felülfizetések a jótékony cél érdekében köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak.

* **Uj törvénytörvényes orvos.** Dr. Grósz Menyhért nagyváradai gyakorló orvos a napokban avatott fel Budapesten törvénytörvényes vizsgálo orvosá.

* **A városi tisztikar ajándéka.** Nagyvárad város tisztikara, mint már irtuk, Sal Ferenc polgármester 20 éves jubileuma alkalomból díszes albumot ad át az ünnepeltnek. A nagy quart alaku album, melyet Bécsből rendeltek meg s mára várják megérkezését, egyike lesz a legremekebb könyvkötő munkáknak. Összesen 80 arczkép lesz benne, a melyek Fekete Sándor udvari fényképész műterméből kerülnek ki. Az első lapon Sal Ferenc kir. tanácsos, polgármester arczképe lesz elhelyezve s a többi lapokon a tisztikar, a segéd- és kezelő személyzet fotografái. — A jubileumi ünnepségek rendezésére Mezey Mihály elnökle alatt kiküldött bizottság ma ülést tart.

* **A pápa Rómában.** Miután ujabb időben ismét többször felmerült az a hír, hogy a pápának Avignonban független székhelyet kellene engedni. Párisban a következő adomát elevenítik fel e század elejéről: I. Napoleon egyszer tudtára adta Metternich herczegnek, hogy a pápának szabad független és méltó székhelyet akar szerezni.

— Versailles fogom neki átengedni és a környéket 12 kilométernyi távolságra semleges területnek nyilvánítom. Évenként hat milliót fogok neki utalványozni és joga lesz diplomáciai testületet fogadni az udvarnál. Mit mond ön ehhez?

Metternich finom mosolylyal így felelt:

— Felség! Az én esázarom a pápának Schönbrunn fogja átengedni, a környéket 24 kilométer távolságra semlegesnek fogja deklarálni és joga lesz a pápának diplomáciai testületet fogadni magánál.

Napoleon megértette az ebben rejlő finom gunyt és később annak okait is. Ő maga bevallotta.

— A pápa nem lehet Párisban, Versaillesben vagy Bécsben. Rómában kell maradnia, a melyet a századok adtak neki.

* **A kereskedő-ifjak kolonja.** Neufeld Béla jónévű tánc-tanító a »Zöldfa-szálloda« ujonnan diszitett nagytermében tegnaptól kezdve 8 szerdán, este 8 órától 12 óráig a kereskedelmi ifjúság részére szorosán zártkörű kolon-estélyeket rendez. Tagsági díj egy estére személynként egy korona, avagy egész idényre 8 korona.

* **Uszoda a Városligetben.** Még ugyan nagyon messze vagyunk a fürdőidénytől, azért örömmel értesülünk egy üdvös mozgalomról, melynek az a célja, hogy megvalósítsa **Rátkay József** tornatanár egy életrevaló, régi eszméjét. Fontos közegészségügyi érdek, hogy a közönségnek czélszerű, kényelmes, tiszta fürdőző hely álljon lehető olcsón rendelkezésre. A Köröseteza mellett levő uszoda semmi tekintetben nem felel meg a követelményeknek. A város

egy nagy részének szemete, piszka megfertőz-teti a Körös vizét, mire az uszodához ér. A terv szerint a Körös felső részén, a Városliget mellett tágas, kényelmes, de azért lehetőleg kevésbe kerülő uszodát állítanak tutajokon, a melyekben olcsón fürdőzhetne a szegényebb közönség is. A mozgalom élén előkelő egyének állanak.

* **Román ifjak mulatsága.** Felkértünk a következő sorok közlésére: T. Czím b. lapjának folyó hó 5-éről kibocsátott 260-ik számában a román ifjúság által rendezendő téli mulatságra vonatkozó közzététel téves információn alapulván, van szerencsénk becses tudomására hozni, miként a román ifjúság téli mulatságára vonatkozólag ez ideig a rendezőség, sem a műsor megállapítására, sem egyéb intézkedések megtételére semmiféle lépéseket nem tett. Kiváló tisztelettel **A rendezőség.**

* **A drágasági pótlék.** A városi tisztikar, de még inkább a kezelő és szolgazemélyzete szomorú Karácsony vár az idén. Az évek óta matematikai pontossággal a városi pánztárból kifizetett krisztkindli: a drágasági pótlék ez évben valószínűleg elmarad. A városi pénztár olyan szorult helyzetben van, hogy a város ösz podesztája aggodalmas arczczal jelentette ki: bizony, nem tudom mit csináljunk, hogy kiveiczkéljünk a mostani kritikus helyzetből. Pedig a drágasági pótlék elmaradása igen érzékenyen sújtja az ugyis silányul dotált tisztviselők legtöbbszét. A főszámvevő nem is tesz semmi javaslatot, hanem egyszerűen kijelentette, hogy a drágasági pótlékre nincs fedezet. Mint értesülünk, egyik tekintélyes törvényhatósági bizottsági tag azonban az e havi közgyűlésben indítványt fog előterjeszteni, hogy a drágasági pótléket a törzsvagyomból fizessék ki. Az összeg, mint előleg szerepelne, melyet későbbi években a városi pénztár visszafizetne a törzsvagyonnak.

* **Zenekedvelők estélye.** A zenekedvelők egyesületének folyó hó 9-ikére kitűzött zeneestélyét elhalasztották folyó hó 23-ikára.

* **Szőkevény gyermeközök.** Kis István 8 éves, Gancz József 13 éves és már nem tesszik nekik a szülői ház, teher nekik a szülői szeretet. (?) Mind a kettő megszökött hazulról. Gancz József már levelet is irt Szalontáról, melyben arról tudósítja szülőit, hogy jó dolga van. Az elsőt, ha megtalálják, a másodikat mindenestre haza hozzák.

* **Szépreményü . . .** Régen úzi már Nagy Sámuel 18 éves asztalos tanuló, rendes mester-ségén kívül azt a foglalkozást, hogy a mi idegen tárgy a kezéhez jut, úgy tesz vele, mintha az övé volna. Hanem tegnapi rajtavesztett, mert észre vették, mikor egy fakeskedő telepéről 4 darab czölöpfát ellopott. A törvény szigora alig fogja visszaadni az alapján romlott fiatal embert a tisztességes társadalomnak. Más orvos-ságra lenne itt szükség!

* **Megkerült kabát.** Oppenheim Ferencz csatári lakosnak már jó ideje elveszett a téli kabátja. Kereste mindenütt, de nem találta s már beletörődött a gondolatba, hogy oda van, ellopták. Kedden azonban feltűnt neki itt Váradon egy fiatal ember, kinek a kabátja feltűnően hasonlított az övéhez. Félretéve minden illendőséget közelebről vizsgálta meg a kabátot, s kitűnt, hogy az nem más, mint az elveszett jószág. A fiatal ember, Scheffer Mór azal mentette ki magát, hogy a kabátot az apja vette egy cigány asszonytól.

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2-18, 7-08, 1-48, 7-15, 8-42.	Budapest felé 2-14, 8-33, 11-37, 11-10, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 8-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 5-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Ermihályfalváról 8-10, 9-14.	Ermihályfalva felé 6-45, 4-35.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

EGYLET.

Sebeskörös vízszabályozó és ármentesítő társulat Nagyváradon.

684/1895. sz.

Meghívó.

A Sebeskörös vízszabályozó és ármentesítő társulat választmánya Nagyváradon 1895. évi november hó 12-ik napján délelőtt 10 órakor a saját iroda helyiségében ülést tart, melyre a t. választmányi tag urak tisztelettel meghívottnak.

Tárgy:

Igazgató főmérnök a b.-bűszörményi hidtól felfelé terjedő jobparti újból bevont területek ártérfejlesztési munkálatát az 1884. évi XIV. t.-cz. 13. §-a értelmében közszemlére leendő kitétel céljából bemutatja.

Nagyvárad, 1895. november 4.

Gróf Csáky Lajos s. k.
társ. elnök.

A szépítő egylet ülése.

A nagyváradai szépítő-egylet választmánya tegnap délután ülésezett, Sal Ferencz polgármester elnöklete alatt.

Jelen voltak: Géczy Lajos, Tóth Dezső, Rácz Mihály, Reismann Mór, Istvánffy József, Papp János tanácsnok, Hegedűs Géza, Rátkay József, Vinkler Lajos, dr. Adorján Armin.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után dr. Adorján Armin jelentette, hogy Mezey Mihálynak az egylet működésének kiterjesztését célzó javaslata még nem nyerhetett elintéztést.

Legérdekesebb tárgya volt az ülésnek Rátkay József egyleti gazda nagy gonddal összeállított jelentése.

Felemlíti ebben részletesen a Széchenyi-tér pusztulásának okait, erősen hangsúlyozza az újra ültetés szükségét. Panaszok a vásott gyermekek farongálásáról. Ezekután a következő javaslatokat teszi:

A szemetes kocsikat a Muzeumkert és Városligetre utalják, hogy így külön költség nélkül töltsék fel a gödrös részt.

A katonai dobosokat a Városligetről távolítsák el.

A Városligeten új utat nyissanak a Körösre.

Készítsék el a Muzeumkert terve.

A Széchenyi-téren orgonafákat ültessenek. E célra Rátkay 1000 orgonát ajánl fel.

A vízvezetési kutakat tömlőcsapokkal lássák el.

A városháza előtti hosszú sétányon földeserítés, fák és bokrok ültetése szükséges.

Követeljen a Széchenyi-téri esaternanyilások összerongálásáért az egylet kártérítést az építettől s tegyen lépéseket hogy az ültetvényekben ejtett károk megtoroltassanak.

A választmány tudomásul vette a jelentés, azonban a jelen körülményekből kifolyólag a javaslatok közül némelyiket későbbi időre halasztotta.

A Széchenyi-téren a jövő évben nagyobb rendezést nem fogantatott, mivel a tavasszal a törvényszék építésével úgy is tönkretennék a sétateret. A hosszú sétányon azonban fogantatják.

A Városligetet illetőleg felmerült panaszok tárgyában átír a választmány a városi tanácshoz.

Dr. Adorján Armin jegyző bejelentette, hogy B. Gerliczy Félix és Karaguj Sándorné végrendeletileg 200—200 frtot hagyományoztak az egyletnek. Köszönettel vették tudomásul.

Még néhány apróbb ügyet intéztek el s az ülés véget ért.

Igazságszolgáltatás.

Tegnap tárgyalta az esküdszék a kir. törvényszék büntető osztályának nagytermében Schankebank Károly az »Alföld« felelős szerkesztőjének sajtó ügyét. A Schankebank Károly szerkesztésében megjelenő »Alföld« cz. pol. napilap 1895. évi jun. 28-iki számában ugyanis Roboz József becsületét igen keményen sértő-cikk jelent meg. Ezért indított a kir. ügyészség Schankebank ellen sajtópert.

Délelőtt 9 órakor kezdődött a tárgyalás Millye Gyula elnöklete alatt. Szavazó bírák voltak: Nagy József, K. Magyar Sándor jegyző: Halász Zsigmond, közbíró Bulyovszky József kir. ügyész, Schankebank védője Simon Jenő aradi ügyvéd. Az esküdszék tagjai.

Hollóssy Dezső, Mihelffy Adolf, Berger Sámuel, Pekanovits Imre, Beleznay Antal, Benkő Kálmán, Patta Manó, Rozsly Géza, Laszky Armin, Élő János, Oszterlam Armin, Lőrinczy Márton rendes és Lang József, Wechsler Adolf póttagok.

Elnök a szokásos kérdések után, felolvastatja a vád anyagát képező cikket, azután kérdi. Ön írta ezt a cikket?

S. Nem, de rendeletemre, akaratomból lett, írva.

Kir. ügyész: az ügy fontossága miatt szélesebb körű bizonyítást kér.

Bizonyítási eljárás.

Kir. ügyész a sértett Roboz József előnyére, Védő pedig fele érdekében okmányokat terjeszt elő.

Majd felolvassák az inkriminált cikket, melyből egy pár érdekesebb részt közlünk.

»Roboz József, a hitehagyott tanító Wlasic miniszter úr különös kegyelméből ki lett küldve a magyarországi humáeus intézetek vizsgáira biztosul.«

Azután arról beszél a cikk, hogy Roboz József egész aradi működése a botrányok láncolata s folytatja.

»Nagyon csodálkozunk azon, hogy a miniszterium egy ilyen embert bizott meg a humanus intézetek felügyeletével s éppen nem csodáljuk annak a tanári karnak elhatározását, a mely Roboz József felügyelete alatt működni nem akar.«

»De hogy szavunk ne csak üres szalmacséplés legyen — álljanak itt a következők:

Roboz Józsefet az aradi városi kihágási bíróság 1892. évi augusztus 18-án nyilvános botrányokozás és könnyű testi sértés miatt négy napi elzárásra s 30 frt pénzbüntetésre ítélte s ez az ügy megtekinthető az aradi kihágási bíróság 1521—1892 ügyszáma alatt.«

»Ugyancsak ez ügyből kifolyólag a következő közlemény jelent meg az »Arad és Vidéke« 1892. évi augusztus 20-iki számában.«

»Az ismeretes soborsini ügynek tegnap még egy kis, de annál csattanósabb utójátéka volt. A soborsinban történt botrányoknak ugyanis nem kis részben mozgatója és indítója: Roboz József, az aradi siket-néma-intézet titokban dolgozó igazgatója volt. Ez a himpeller a fogadatlan prókátor szerepét játszotta, félrevezetve a Blau családot és szemtelen tartalmu sürgönyökkel ellenem bujtogatott.

Ezért én ezt a himpellért tegnap délelőtt »nyomorult gazember«-nek neveztem, leköttem és miután ezek után ő reám ugrott, irgalmatlanul elbotoztam, mialatt botom elört« stb.

A cikk következőképpen végződik:

»Hogy egy ilyen multtal bíró s Aradon, a hol igazán ismerik, általánosan gyűlölt s kivetett embert miként küldhet ki a miniszter a humanus intézetek vizsga biztosául, ezt a józan ész megérteni nem képes; annyival inkább nem, mert ez a jó ur mindenhez ért, csak a humanus intézetek vezetéséhez nem.« Eddig a bizonyítási eljárás.

Vád- és védbeszéd.

Kir. ügyész. Fejtegeti, hogy a sajtónak már számtalanok estek áldozatul. Könnyelműen dobják oda az állampolgár becsületét azok, kiknek nincs mit veszíteni. Jogérzetünk méltán feljajdul, ha látjuk, hogy közmegegyezésnek tettek ki egy tisztességes polgárt és államhivatalnokot, kit a kormány érdemesnek talált, hogy az emberbaráti intézetek felügyeletét reá bizza. A sajtótörvény 33. §-a felelősségre vonja vádlottat azért is, hogy más lapok sértő közleményét meggyőződés szerzése nélkül produkálta.

Robozt mentegeti s aztán kéri a vádlottat vétkesnek kimondani.

Védő. Kijelenti, hogy Roboz multját ismerve, a vádat egytől-egyig igaznak tartja. Bizonyítja, hogy Roboz hitehagyott. Elmondja, hogy az »Arad és Vidéke«-ben inszczenirozott botrány oka az, hogy Roboz egy igen kényes

ügyben Mandovszky Richard hirlapírónak nem adott elégtételt. A beszédet így végzi.

Ha Roboz bebizonyítaná, hogy nem ment neki hirlapilag a városnak, a tanácsnak és Arad közönségének, ha bebizonyítaná, hogy nem provokálta a botrányok egész láncolatát, ha meg tudná czáfolni, hogy nem vonta el a kenyeret egy pár szerencsétlentől, nem köpték le, nem botozták meg, ugy, igen tisztelt esküdtek, én is azt mondanám, itéljék el védenzemet. De mivel e vádakra abszolote nem tud reflektálni, nem reflektálhat, kérem védenzemet felmentését.

Ügyész és védő rövid vitája után elnök utolsó kérdést tesz.

Elnök: A vádlott kíván még valamit mondani?

Schankebank: Semmit. Én Robozt nem is ösmerem s csak hirlapírói kötelességemet akartam akkor teljesíteni, midőn figyelmeztettem a kultuszminiszter protezséja viselt dolgaira.

Elnök: ezután kérdéseket tesz és felszólítja esküdteket szavazásra.

Ítélet:

Esküdtek tanácskozása után Mihelffy Adolf ügyvéd felolvassa a szavazás eredményét. Mely szerint azon kérdésre, hogy a vledényi Schankebank Károly szerkesztésében megjelenő »Alföld« cz. politikai napilap 1895. évi jun. 28-iki számában megjelent »A felügyelő ur« czimű cikkben foglaltatott e rágalmazás, a felelet 12 nem. Foglaltatott-e becsületsértés? 12 igen. Vétkes-e Schankebank Károly becsületsértésben? 6 igen, 6 nem.

A sajtótörvény értelmében tehát Schankebank Károlyt a rágalmazás és becsületsértés vádjára alól felmentették. A perköltségeket a kincstár viseli.

MULATSÁG.

A kereskedő ifjak körének megnyitása.

Tegnap este nyitotta meg a nagyváradai kereskedők ifjusága körének új helyiségét.

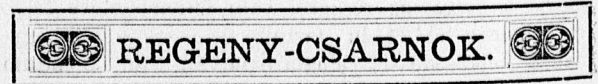
A kör az ujonnan épült kereskedelmi csarnok baloldali részében van — elegáns butorzat, olvasó, játék és billiárd-szobából állva.

Tegnap este volt az első hivatalos férfi estély melyet Ajtay Gyula fiatal törekvő nagyváradai kereskedő rendezett. Az estélyen jelen voltak.

Löwenstein Zsigmond, Szojka László, Bozintán György, Mertz Sándor, Pásztor József, Kiss Endre, Sándor Lajos, Lusztig Jakab, Doka László, Valentin Károly, Nagy Mihály, Brenner Sándor, Goldburg Ferencz, Jakab György, Perlaky János.

Az estély a legjobb hangulatban folyt le. A felköszöntők sorozatát Löwenstein Zsigmond nyitotta meg, ki az estély-rendező-bizottságának elnökét Ajtay Gyulát éltette.

Ezután még több szellemes felköszöntő történt.

Párbajhős.

Regény.

— Irta: Roskovicz Arthur. —

I.

Ott görnyedt némán a koporsó mellett; életvidor arczocskájáról eltűnt a pir; forró könnyei odahullottak a ravatal fekete lepellet bevonat terdeplőjére.

Az alig huszonnyolc éves halott arczán még nem simultak el teljesen az iszonyu haláltusa nyomai.

Nem akart meghalni ilyen ifjan, nem akarta özvegyen hátrahagyni a szerelmes asszonyt, az édesen gügyögő gyermeket, ki olyan kedves volt neki, mikor azt gagyogta — apa, apa!...

A gyászterembe mind nagyobb számmal furakodik be a kíváncsi tömeg, s mind látni akarja a modern gyilkosság legújabb áldozatát. Résztvételesen tekintenek arra a gyermekszonyra, kit a boldogság köréből ragadott ki a

bal sors, hogy odadobja a kétségbeesés, az özvegyesség karjaiba.

Az a gyermekasszony pedig csak néz néz egy pontra mereven, nem látja a körötte tolongó szomorú arcokat, nem hallja a részvétlenség dicsérő beszédeket. Odatekint a halott elteljes arcára, s balgán várja az örökre betorzult szemek kinyílását, boldog tekintetét az összeszorított színtelen ajkak vidám mosolyát; hiszen ő még él, hogy is halhatott volna meg? — csak alszik édesen, s talán most ő róla álmodik?

Igen; alszik, de ez földi életének elmúlása után az örök álmom, melynek dermesztő tagja eltompítja minden érzékét, s nem ébred föl a szerelmes asszony költögető szavára, gyűgő gyermeke szelid simogatására.

Mily meghatóan, szomorúan édes kép, mikor a még mit sem sejtő gyermek, nevetve félve mondja — apa alszik! — Majd látva, hogy az ő élet adója nem nyitja ki szeméit, szeliden simogatni kezdi, s várja a hatást... Azután a bajuszát kezdi ránczolgálni, majd a nyakát csipkedni... Hirtelen visszarántja kis kezét: a hálál dermedtségét megérzi és sirni kezd, mert hiszen mindenki sir, még a mindig vidám mama is.

Szegény gyermek! te még nem tudod mi az árvaság keserűsége. Oh! ne is tudd meg soha, mi az elhagyatva tanácstalanul állani a nagy világban, hol mindenki a maga bajával van elfoglalva, s nem igen törődhetik a máséval, ha akarna is. Hiszen vannak még jószívű emberek, de a jó szív mellett nincs meg a tehetség, hogy segíthesse az elhagyatottakat. De te még nem vagy ilyen, nem szorulsz idegenek istápolására, hiszen van szerető anyád, vannak még rokonaid is. Oh! de hányan lézenegnek a város utcáin, kiknek nincs sem belevő falatjuk, sem puha ágyuk, mint neked, s ezek is élnek s talán örülnek is nyomorult létüknek? De mit ér az ilyeneknek az élet mit ad nekik a ma, mit a társadalom, melyben születtek? Nyomorúságot, szenvedést és egyebet semmit! Az egyebet, mire szükségük van, maguk szerzik meg; hogy mily utakon? az ő gondjuk. De ha a posványban eldurvult, fásult lesz érzéke a becsület fogalma iránt, úgy a társadalom boszúálló kezét ugyancsak érezteti velük, a nélkül hogy igaza volna. Miért nem ad a társadalom becsületet megélhetést az ilyeneknek, ha azt követeli tőlük?

Egy fogalom körül csoportosul az egész, a mi nincs; ez a nem létező, mégis sokak által képzelt valami a becsület! Egy osztály tulajdona csak, mely fennen kérkedik vele s azt minden körülmények között meg is védi, vagy jobban mondva ki áll érte bizonyos szabályok szerint lefolyó, előre megállapított fegyver nem szerinti viadalra, s ebben vagy ő, vagy ellenfele sebesül meg, melynek megtörténte után kibékülnek, s a sértés teljesen ki van egyenlítve.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Országgyűlés.

(Folytatás)

Elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után következik az interpellációk.

Polónyi Géza a belügy- és igazságügyminisztereket interpellálta a balmaz-ujvárosi kivándorlások ügyében. A nép kénytelen kívándorolni ez áldott vidékről, mert a haszonbérletek miatt munkához nem juthatnak s nem bírnak a megélhetés feltételeivel.

Kérdi a belügyminisztert, hogy hajlandó-e ez állapotokon segíteni? Az igazságügyminiszterhez pedig azt a kérdést intézi, hogy hajlandó-e a hitbizományok eltörlése vagy legalább korlátozása által a birtokviszonyokon javítani?

Perzel Dezső belügyminiszter röviden válaszol. A helyzet javítására nézve ő már eddig is intézkedett. De a beérkezett hivatalos jelentések szerint Polónyi képviselő tévesen van informálva. Munka van, hanem a balmaz-ujvárosiak oly magas napszámot követelnek, minőt senki sem akar megadni.

Tiltakozik az ellen az inszinuáció ellen, mintha ő a balmaz-ujvárosi jegyzőt kortes szol-

gálat megjutalmazásául nevezte volna ki anyakönyvvezetőnek. (Felkiáltások: Oh tudjuk!)

Polónyi Géza: Még az előző választ sem veszi tudomásul.

Perzel Dezső belügyminiszter szólott még ezután röviden.

Bessenyei Eerenz a temesmegyei telepek insége tárgyában interpellált.

Perzel Dezső belügyminiszter azt a felvilágosítást adja, hogy hatáskörében már eddig is intézkedett, hogy az inségen segítve legyen.

Bessenyei Ferencz a választást tudomásul vette.

A hátralevő interpellációk az idő előre haladására való tekintettel, a holnap ülésre halasztottak. Holnap folytatják a költségvetés tárgyalását.

Ülés vége fél 2 óraker.

A képviselőház alelnöke.

Budapest, nov. 6. (Saj. tud. távir.)

A képviselőház egyik alelnökségére, mely **Darányi Ignác** miniszteri kinevezésével ürült meg a szabadelvűpárt **Teleszky Istvánt** jelöli.

Darányi miniszter agrár-programmja

Budapest, nov. 6. (Saj. tud. távir.)

Darányi miniszter, mint a »Hazánk« jelenti egy ellenzéki képviselővel folytatott beszélgetése során a következő kijelentést tette:

»Teljes tudatában vagyok annak, hogy a magyar mezőgazdaság ma óriási nehézségekkel, sőt válsággal küzd. Ezért törekvésem oda fog irányulni, hogy a mezőgazdaság emelésére szolgáló eszközöket és intézkedéseket kiemeljem a mindennapi pártpolitika köréből és keresni fogom a módokat, hogy az agrárkérdések körül az egész ellenzékkel együtt, és minden faktor felhasználásával a legnagyobb erővel kezdhesünk a bajok elhárítása és a helyzet javításához.

A király újabb zágrábi útja.

Zágráb, nov. 6. (Saj. tud. távirata.)

Egy itteni lap jelentése szerint a király legutóbbi zágrábi látogatása alatt megígérte, hogy **Lipót Salvator** főherczeg születendő fiának keresztapaságát elvállalja s jelen lesz a keresztelőn. A király ez útját inkognitóban akarja megtenni.

Lueger nincs megerősítve.

Bécs, november 6. (Saját tud. távirata.)

Képviselői körökben hire jár, hogy az uralkodó nem erősíti meg **Lueger** polgármesteri választását. Az erre vonatkozó akta híre szerint már le is érkezett a kabinetirodából. A hír, mely az összes bécsi esti lapokban megjelent, nagyon tendenciózusnak látszik. A liberális sajtó, persze ujjong örömeiben, pedig ebből nagy zavarok lesznek. **Lueger** a községtanács újból megfogja választani, s ha ekkor sem erősítik meg, nem marad egyéb hátra, mint a képviselőtestület feloszlatása. Talán eddig még sem engedik vinni a dolgot. A ifju csehek és antiszemita obstrukciót csinálnak, ha **Lueger** meg nem erősítik.

Bécs, nov. 6. (Saj. tud. táv.) Délután 3 óraker **Lueger dr.** megjelent a parlamentben és közölte az összegyűlekezett képviselőkkel és újságírókkal, hogy már megkapta a hivatalos értesítést megválasztása meg nem erősítéséről. Ezután ezt jegyezte meg **Lueger**:

— Csak örüljenek; Majd meglátják, mi történik!

Geszmann antiszemita képviselő azt hangoztatta, hogy a megerősítés megtagadása csak a magyarok műve. Tegnapelőtt még minden **Lueger** megerősítése mellett szólott. Tegnap **Bánffy Bécsben** járt és ma megtadták e megerősítést.

— Majd visszafizetjük ezt Magyarországnak, így fejezte be elmékedését **Geszmann**.

Szerkesztők párbaja.

Budapest, nov. 6. (Saj. tud. távir.)

Egy hírlapi polémia következtében **Korbuly József**, a Nemzeti Ujság szerkesztője és **Fenyvessy Ferencz** orsz. képviselő, a Magyar Ujság főszerkesztője ma délután 3 óraker kardpárbajt vívtak a Fodor-féle vívóteremben. A felek első vérre bandázsok nélkül verekedtek. Az első összecepápnál **Korbuly** jobb keze kis ujján jelentékellenül megsebesült. Párbaj után a felek kibékültek.

Közgazdaság.

Külföldről szőlővesszőket behozni nem szabad.

A földmivelésügyi m. k. miniszter e tárgyban folyó évi 78380/VI—1. sz. a. valamennyi törvényhatósághoz az alábbi körrendeletet intézte:

A phylloxera pusztításai folytán ez előtt a hazai szőlőbirtokosok közül többen részint a vezetésem alatt álló miniszterium útján, részint pedig ennek engedélyével közvetlenül külföldről, leginkább Franciaországból szereztek be az új szőlőültetésekhez szükséges szőlővesszőket.

Minthogy azonban a múlt években a külföldön újabb szőlőbetegségek léptek fel, ezek esetleges behurcolásának meggátolása végett mult évi október hó 4-én 59434. szám alatt kiadott rendelettel a szőlővesszőknek külföldről (ideértve Ausztriát is) és Horvát-Szlavonországból a szorosabb értelemben vett Magyarországra való behozatalát, valamint az országon való átvitelét feltétlenül tiltottam. Est a rendeletemet továbbra is változatlanul fentartom. s minthogy a tavaszi ültetéshez szükséges szőlővesszőket a szőlőbirtokosok rendszerint már az előző év őszén vagy tetén megszokták rendelni, felhívom a törvényhatóságot, hogy a mult évi október 4-én 59434. szám alatt kelt rendeletnek hatályban maradásáról, illetőleg a szőlővessző behozatalára és átvételére vonatkozó tilalomról saját közegeit továbbá a szőlő birtokosokat s általában a közönséget a legszelesebb alapon mielőbb tájékoztassa, s a birtokosokat előbb említett rendeletre emlékeztetvén, figyelmeztesse, hogy szőlővesszőknek külföldről vagy Horvát-Szlavonországból való megrendelésétől, az 1883. XVII. t. cz. 12. §-ában megállapított büntetés s az illető szőlővesszők esetleges megsemmisítése folytán őket érhető károsodás terhe alatt, saját érdekükben, óvakodjanak.

A törvényhatóságot pedig utasítom, hogy szigorúan őrkdjék a felett, hogy szőlővesszők se külföldről (ideértve Ausztriát is), se Horvát-Szlavon országokból a törvényhatóság területére be ne hozassanak, se át ne szállítsanak s ha nyomára jönne, vagy jelét látná annak, hogy valahova a szorosabb értelemben vett Magyarország határára kívül eső területéről szőlővessző szállítatik, vagy rendeltek meg, annak behozalalát, továbbítását vagy kiszolgáltatását azonnal ne csak a legerélyesebben akadályozza meg, hanem az illető szőlővesszőket vagy származási helyére küldesse vissza, vagy ha a jogos rendelkező inkább úgy kívánná, kobozza és égettesse el, ez intézkedésen kívül azonban mindenesetre az 1883. XVII. t. cz. 12. és 13. §§-ainak rendelkezéséhez képest, a megrendelő, továbbító (szállító) vagy átvevő ellen, az elkövetett kihágás miatt az eljárást a legszigorubbán indítsa meg, s erről egyideűleg ide is tegyen jelentést.

Végül értesitem a törvényhatóságot, hogy szakközgeimet egyideűleg utasítottam, hogy ha tudomásukra jutna, hogy az országba valaki szőlővesszőt hozott be, erről az illetékes hatóságnak, a a kihágási eljárás megindítása végett, azonnal tegyenek jelentést s a hatósági eljárást a maguk részéről is támogassák.

Kelt Budapesten, 1895. évi október hó 15-én,

Festetich s. k.

Nagyváradai hetivásár.

— November 5. —

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1895. november 5-ik napján tartott vásárban eladott természetnyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza 6.00—5.90— Kétszeres buza 5.40.—5.—. Róz 5.50—5.20. Árpa 5.—4.90, Zab 5.20.—5.—. Tengeri 7.—4.20 Borsó 15.—

Lencse 16.—Bab 8.20. Köleskása 10.—Burgonya 2.80. Lángliszt 11.50 Zsemlyelisz 10.50 Fehérkenyér liszt 9.50 Barnakenyér liszt 8.—széna fuvarral 3.20. Szalma fuvarral 1.60 Szalonna 58.— 6 kiló zsúpp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tűzifa, bikk 3.—, tölgy 2.80, cser 3.30. 100 kiló marhahus 56.—. Öntött gyertya 54.—. Lámpaolaj 50.—. Egy liter bor 6 50, uj 40. Pálinka 26, szilvapálinka 75, szesz 95. Egy métermáza kő-só 10.70, nyers fagygyu 24.—, olvasztott fagygyu 34.—, szappan 24.—, birka gyapju —, magyar gyapju —. Egy hektoliter ó-bor 35.—, új-bor 28.—, mész 1.00, kemény faszén 1.60 puha faszén —, kendermag 9.—, köles 5.00 repce 10.—, dió 16.00, mogyoró —, aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta 15, szalonna 62, sertéshus 56, juh-hus 36, veres hagyma 14, fog-hagyma 34, bors 1.60, paprika 1.20 barna kenyér 08. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Bükköny — 1 mm. Luczernamag —. frtig, 1 mm. Lóhere —. 1 mm. **Burgondi —.**

Marha ártáblázat 1895. nov. 5-ről:
Egy pár első rendű jármás ökör 260.—, egy pár másodrendű jármás ökör 230.—, egy pár harmadrendű jármás ökör 135.—, 1 pár fejős tehén 140.—, 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 68.—, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 65.—, 1 drb. veres borju 10.50, 1 drb. fél éves borju 22.—, 1 drb. egy éves borju 30.—, két éves borju 40.—, 1 drb. hizott sertés 57.—, 1 pár fél éves sertés 16.50, 1 pár egy éves sertés 31.50, 1 pár két éves sertés 45.—, egydrb. jó igásló 65.—, 1 pár ökörbőr 27.—, egypár tehénbőr 18.—, borjubőr 5.00, 1 pár lóbor 8.—, 1 pár juh bőr 2.40.

Forgalmi kimutatás 1895. évi nov. hó 5-16l: Tiszta buza körülbelül 1800 hltr, kétszeres buza 700 hltr, rozs 1500 hltr, árpa 400 hltr. zab 200 hltr, tengeri 1400 hltr, burgonya 2300 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 180 drb, félhizott 265 sovány 900, süldő 1100, malacz 1600, hizott marha —, jármás ökör 400, fejős tehén 238, borju 160, bivaly 10, juh és bárány 400, ló 219.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. november 6.

Budapest, november 6. I. Készárúüzlet. Buzát ma mérsékeltén kínáltak, a vételkedv kedvező volt és szilárd irányzat mellett 30.900 q. hazai buza kelt el 2 1/2—5 krral olcsó árakon vásároltak. Tiszavidéki 300 q. 81.5 k. 6.92 1/2 frton. Idegen buzákból nem volt forgalom. Rozs irányzata nyugodt, ára 6.10 6.20 frt. Budapesten. Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu Zab irányzata szilárd. Elkelt 100 q. 6.14 frton.

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 1 centes árvajavulást jelentett minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 4—6 krral javultak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.55—6.62 frt, rozs őszre 6.18—6.25 frt, tengeri 1896. máj.—júniusra 4.53—4.56 frton, zab őszre 5.72—5.77 frt, káposzta-repce szeptemberre 11.10—11.20 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 6.60—6.62 frt, buas tavaszra 6.85—6.92 frt, rozs őszre 6.10—6.12 frt, rozsz tavaszra 6.32—6.33 frt, tengeri októberre—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. május—júniusra 4.56—4.57 frt, zab őszre 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 9.55—9.96 frt, káposzta-repce szeptemberre 9.50—9.55 frt, káposzta-repce augusztus—szeptemberre 11.15—11.20 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, nov. 6 Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendű: 56—57 kr.; közép: 54—57—kr.; Fialat nehéz: 54—55 kr.; Fialat közép 54—55 kr.; Fialat könnyű 00—00 kr; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr; könnyű 00—00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. november 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	120.75
Magyar koronajárdék	99.80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.75
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	160.—
Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	143.—
Osztrák járdék papirban	100.—
Osztrák járdék ezüstben	100.25
Osztrák járdék aranyban	121.—
Osztrák korona járdék	100.75
1860. osztr. államsorsjegyek	151.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1040.—
Magyar hitelbank részvény	468.50
Osztrák hitelintézet részvény	386.75
Osztrák-magyar államvasúti részvény	381.50
20 frankos arany (Napoleon d'or)	958.—
Német birodalmi márka	—
London vista	—
Paris vista	—
20 márkás arany	11.78

Szerkesztői üzenet.

Kiváncsi előfizetőnek. A szerkesztés nagyon sok dologgal jár, s így sajnálattal közvetlenül nem felelhetünk a kiváncsi előfizetőnek, hanem a fiatalabb nemzedékre bízunk a felelet adást, mely a következőképpen hangzik.

Ugyebár haragszik, hogy megvárakoztattam?! Ha nem haragszik, akkor fölösleges, de azon esetre ha haragudnék, ki akarom menteni magam.

Mert tetszik tudni én még nem voltam igazán szerelmes, s így bizony tapasztalatból nem tudtam volna megmondani, hogy *mi a szeretet és a szerelem között a különbség*, pedig hát ez a kérdés.

Persze kegyed erre azt mondja, hogy miért vállalok el olyat, a mihez nem értek. Kérem szépen, én úgy gondoltam, hogy elég felelet lesz, ha leirom, amit a gimnáziumban jó öreg bölcsészet tanárunktól tanultam. S ez elég is lett volna egy kevésbé kíváncsi előfizetőnek, hogy azt mondja rá: „ezt úgy is tudtam“.

Hanem, — már csak vallok őszintén, ha hozzá kezdem, — nekem később az a gondolatom támadt, hogy a kíváncsi előfizető nem lehet más, mint egy kis bakfi, a ki az idén kap hosszuruhát, ekkor azután elment kedvem a filozofálástól, hanem hozzá kezdtém teljes erővel a szerelmes költöket tanulmányozni és ezért *késtem*.

Tanulmányaim eredményét közlöm kegyeddel, egyelőre azonban eredményképpen csak azt jelzem, hogy ma-

gam is szerelmes lettem egy ismeretlen lénybe és most egymásután gyártom az *„epedő“*-ket. No de most már kezdem a feleletet.

Tehát először *szeretet*. Ez kérem olyan, — jól mondom talán, — érzés, mely a lélek szükséglete, nélkül az ember el nem lehet. Kíséri a bölcsőtől a koporsóig. Vigasztaló barátja szerencsétlenségében és éltető nedve boldogságának. Olyan valami, a mi az embert emberre, nemessé teszi. Kezdve az Isten szeretetétől, a haza, szülők, rokonok, jó barátok, az emberiség szeretetén keresztül, nagyon sok féle alakja van. Isten szeretetéről nem szólva, leghatalmasabb a haza, szülők és jó barátok iránt.

Hogy az érzés milyen, megmagyarázni nem lehet, de a ki volt már távol hazájától, vagy szüleitől és barátaitól, volt közönyös idegen emberek között, annak magyarázni nem kell, mert öreg igazság, hogy minden bölcs beszédénél többet mond egy szív, mely érez. De hisz' ezt talán kegyed is ismeri.

Nézzük inkább a *szerelmet*. Ennek magyarázására elégtelenek az én igénytelen szavaim, beszéljenek helyettem Czuczor, Kisfaludy Károly, báró Eötvös, Hartmann és Hahn Frigyes.

A *szerelem* kis méhecske,
Szárnyain édes mézecske:
De fájdalomt szerez lángja,
Mint a méhecske fulánkja.

Czuczor.

A *szerelem* megfordított hidegjelés.

Kisfaludy Károly.

Lemondani mindenről, kiszakítani szivedből emlékeidet, odavetni szívet, dicsőséget, világot egy asszonyért. Egy asszonyért odavetni mindent s érezni, hogy ez asszony való. Érezni a világ közepette, hol mindenki szenved, hogy boldog vagy; ismerni a csalfa emberek között egy szívet, mely hű fog maradni, tudni egy nyugopontot, melyen fáradva megpihenhetsz, ajakat, melyek érted imádkoznak, szemeket, melyek csak neked nyílnak, egy lényt, melynek mindene vagy, mert boldogítád, egy világot elkülönözve attól, melyben mások élnek, világot, melyben más életet élés, más örömeket éldelsz, más reményekben gyönyörködöl, s melyet karjaiddal átkaucsolhatsz, mert kedvesedben áll előtted: ez a *szerelem*.

Eötvös báró.

A mily igaz, hogy egy állítólagos szerelem érzékiség nélkül csak valami mesterkelt léleknek hus és vér nélküli rémszülöttje, szintoly bizonyos az is, hogy merő pusztá érzékiség csak lelketlen hullája a habszülte isten-nének.

Hartmann.

Két lélek és egy gondolat, s egy szívverés két mell alatt.

Hahn Frigyes.

Talán ennyi elég lesz. Szükség esetén még többel is szolgálok.

Most a különbség?!

Tessék kiolvasni a definíciókból.

DR. HEIMAN JÓZSEF

fogorvos

lakik: november 1-től

Fő-utcza, gróf Bethlen-ház, a volt kaszinó helyiségében, az

apácák zárdájával szemben.

(285) 5—6

Nélkülözhetlen minden háznál!

Szenzációs újdonság!

Nagymélt. magy. kir. keresk. ministerium által szabadalmazott

„COLUMBUS“

a világ legtökéletesebb **KÁVÉ-PÖRKÖLŐJE** borszeszfűtéssel, különös előnyei a pörkölés ellenőrzése.

Biharmegye egyedüli főraktára

NÁDOR L. és TÁRSÁ-nál

NAGYVÁRAD, ZÖLDFA-UTCZA.

Különböző nagyságban kapható!

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.

Egy-két krajczárért borsesz elegendő friss kávé pörköléséhez!